

І.Л. ЛИТВИНЧУК, В.П. ЯКОБЧУК

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ
КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
В АГРОБІЗНЕСІ**

• • , • •

: 338.432:330.131.7:658

65.9 (2) 325

64

(4 07.12.2011).

:

.. -

, ,

;

.. -

, ,

.

64

” ..

: . / . . , . . . - :

«

», 2012. – 160 .

ISBN 978-966-8706-60-8

;

,

.

.

;

-

;

.

.

,

,

,

.

© . . . , . . . , 2012

©

ISBN 978-966-8706-60-8

, 2012

.	-	7
1.1.		7
1.2.	-	22
1.3.		36
.	-	52
2.1.	,	52
2.2.		63
2.3.		74
.	-	92
3.1.	-	92
3.2.		105
3.3.	-	116
.....		132
.....		135
.....		152

40-

XX

50-

XX

60-

XX

1990

XXI

[108]

суб'єктивних подій [26; 39; 76; 108, с. 80–90], на відміну від категорії ризику, яку можна дослідити за допомогою математичних методів. У даному контексті, завданням менеджменту будь-якого економічного суб'єкта є перетворення невизначеності на ризик.

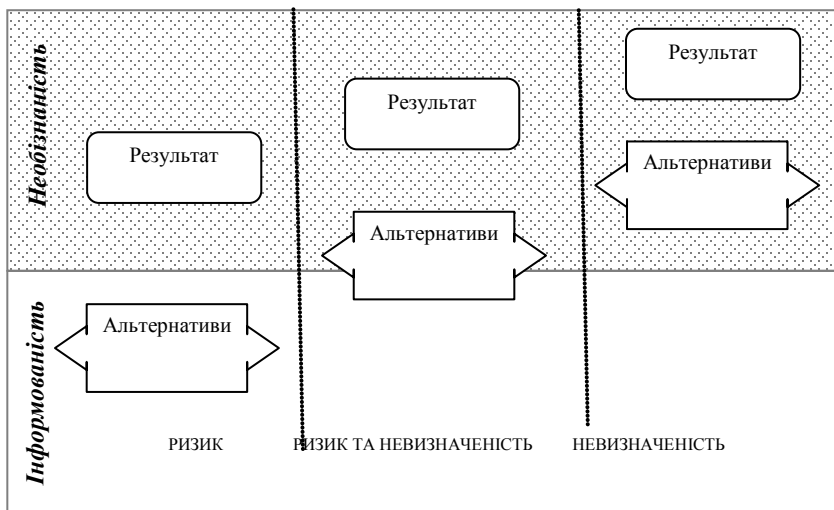

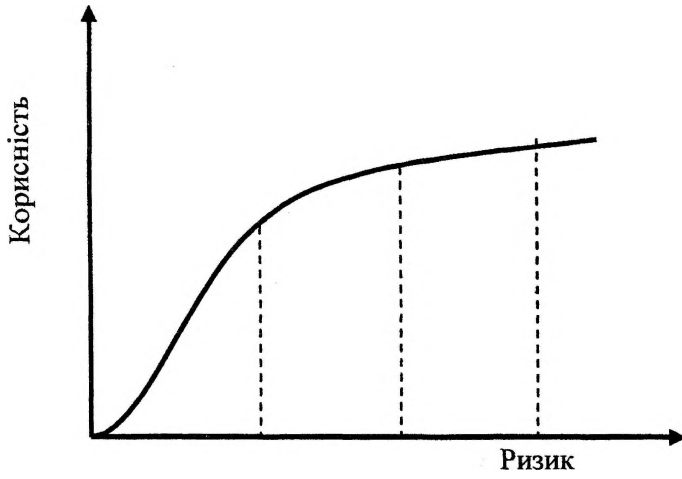
Рис. 1. Ризик та невизначеність як можливі ситуації в бізнесі

Джерело: власні дослідження.

Причини виникнення невизначеності та ризику поділяють на три групи [120, с. 81–85]. Перша – характеризується тим, що більшість процесів та явищ в економіці є об'єктивно індетермінованими. Друга – пов'язана з недостатньою інформаційною забезпеченістю. До цієї групи відносять неповноту інформації через обмеженість потужностей для її обробки, неточності, що виникають внаслідок приблизної оцінки даних. Третя – це «організована» невизначеність, або асиметрія інформації, яка спричинена тим, що представники деяких фірм з політичних, економічних чи інших міркувань приховують частину інформації.

Причини, що зумовлюють невизначеність та ризик можна згрупувати також за сферою прояву. Зовнішні фактори – це умови, які не можна змінити, але необхідно брати до уваги: зміна законодавства, що регулює економічні відносини партнерів;

2.

. 2.

: [95; 190].

1)

Рис. 3. Системи класифікації ризиків

Джерело: [4; 39; 76; 95] власні дослідження.

- *За аспектом прояву:* психологічні, соціальні, медико-біологічні, юридичні тощо;
- *За рівнем прийняття рішень:* макроекономічні і мікроекономічні;
- *За кількістю осіб, що приймають рішення:* індивідуальні, групові, масові ризики;
- *За масштабом вирішуваних завдань:* глобальні (на рівні держави чи регіону) і локальні ризики (на рівні підприємства);
- *За сферою виникнення:* зовнішні та внутрішні ризики;
- *За ситуацією:* стохастичні (в умовах ймовірності виникнення), невизначені (в умовах невизначеності) і конкурентні (в умовах конфлікту чи конкуренції)
- *За об'єктивністю:* ризики із об'єктивною ймовірністю, суб'єктивною ймовірністю та з суб'єктивно-об'єктивною ймовірністю.

• () , ()
 • () . : ,
 • , : .
 • : (,
) (,
) . ,
 • : , , ,
 • , , : , ,
 , , ,
 • : () ,
 () . : ,
 • : ,
 , . :
 • , , : ,
 . :
 .
 .
 , , (,
 ,) . , (,
 (,
 , , , , , ,
 ,) , - , ,
 . (

• _____ —

,
,

• _____ —

,
,
,
,

• _____ —

• _____ — ,

• _____ — ,

• _____ — ,

,
,
,

,
,
,
,

,
,

1.2.

" *corporatio*"

XIX

[142, . 105].

(. 2).

([183, . 66].) - ,
 ,
 " " "
 " , ,
 ,
 " [147, . 54].
 :
 ,
 , -
 .
 , -
 , ,
 , ,
 ,
 .

2

1	2
1.	
1943-1994 .	" " " (" (17.09.2008)
2.	

1	2
3.	
— (50)	— 100) (
4.	
— ,	, - / ,
—	— , ,
5.	
, ,	, ,
6.	
, -	,
7.	
, ,	,
, ,	,
8.	
) (, ()
9.	
,	,

:

[http:// www.stnida.gov.ua](http://www.stnida.gov.ua)—

-

		,
	(-)	(,),
	,	,
		(,)

:

, , ,

(,) .

,

, ,

, - , , ,

, -

, , .

,

, , , ,

,

права на частки якої, за загальним правилом, є трансфертними, можуть вільно передаватися ними іншим особам.

Зазначені особливості, за умови ігнорування, можуть стати значними бар'єрами для здійснення процедур управління ризиками корпоративного підприємства в аграрному бізнесі (рис. 4).

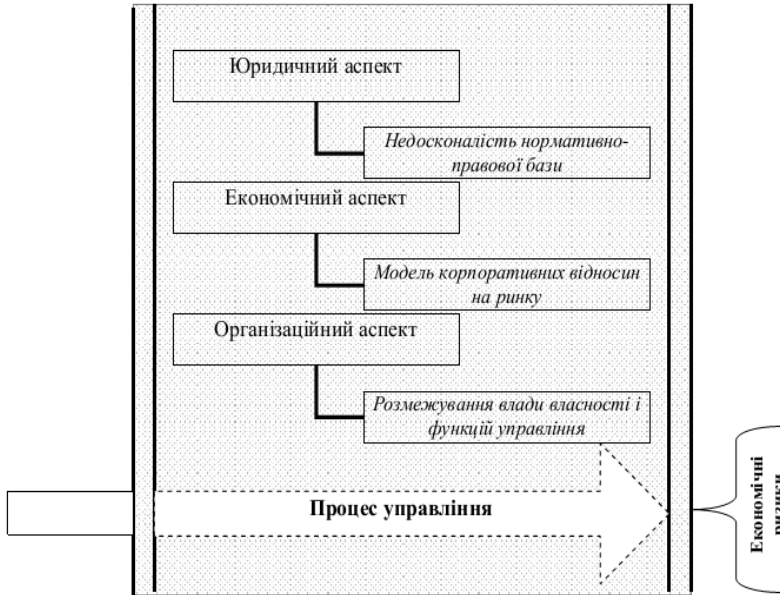

Рис. 4. Вплив специфічних рис корпоративної форми господарювання на процес управління економічними ризиками

Джерело: власні дослідження.

Корпоративне право України тривалий час розвивалося під впливом ідеї про забезпечення захисту акціонерів та кредиторів від можливих негативних проявів корпоративної форми ведення підприємницької діяльності. Концепція «корпоративної загрози», корені якої криються в перших гучних корпоративних скандалах XVIII-XIX ст., на довгі роки забезпечила упереджене ставлення до цієї форми ведення підприємницької діяльності в аграрній сфері. Внаслідок такого незбалансованого розвитку корпоративне право наприкінці XX ст. перетворилося на тяжкий тягар для аграрних підприємств, який фактично ускладнював ведення ними господарської діяльності. Це призвело до поступового занепаду

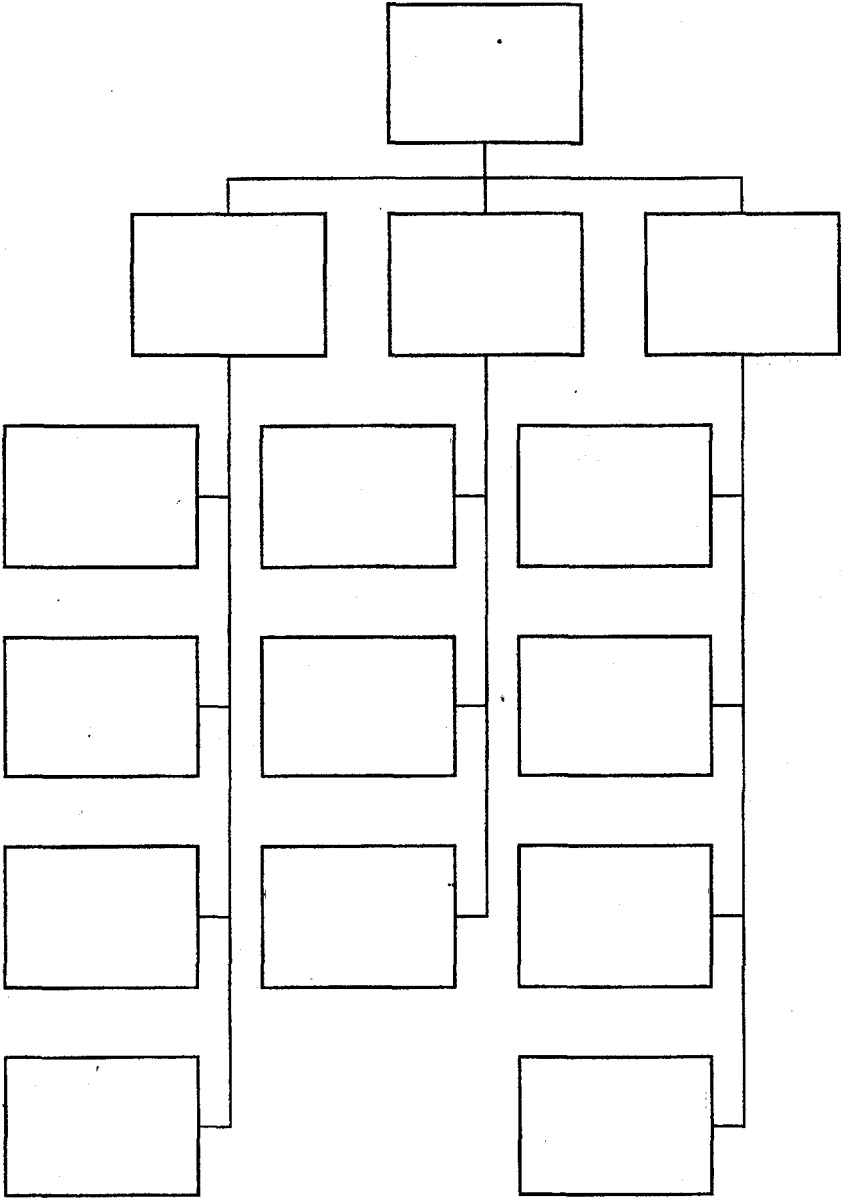
2008

"

"

"

" [122],
5.

. 5. "

: [122],

Standard & Poor's. Frontier markets – Emerging markets – 20 () [103, . 116].

(.4).

4

	(;)
	(;)
	()
	(;)

[89, . 20].

:
1)

2)

Standard & Poor's – S&P Corporate Governance Score (CGS),

Standard & Poor's

CGS CGS-10 () CGS-1 ()

3) *Deminor (DR),*

DR-10 () DR-1 ()

4)

*Corporate Governance Quotient (CGQ),
Institutional Shareholder Services (ISS).*

5) *Global Advisors, Inc. (DGA).*

Davis

6) *Governance Risk (CGR),*

Corporate

7) *Panel –*

Blue Ribbon

CORE-ratmg –

1.3.

—

:

- (3 ,) ,

(, ,) .

- , (.5) .

-

90- .XX . "Internal Control – Integrated Framework" (") [192, . 104], COSO (Committee Sponsoring Organizations Treadway Commission).

,

,

:

,

,

5

1	2
1.	
2.	

1	2
3.	
<p>-</p> <p>;</p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>()</p> <p>,</p>
4.	
<p>-</p>	<p>-</p> <p>,</p>

:

-

[133]:

1)

-

;

2)

-

;

3)

-

;

4)

-

,

.

,

,

,

.

:

,

.

6. Контроль. Процедури управління повинні забезпечувати гарантію того, що реагування на ризик відбувається ефективно і своєчасно.

7. Обмін інформацією та комунікації. Необхідна інформація накопичується, фіксується і передається по вертикалі і по горизонталі одночасно в формі і в терміни, які дозволяють співробітникам виконувати власні функціональні обов'язки.

8. Моніторинг. Моніторинг здійснюється в рамках поточної діяльності керівництва або шляхом проведення періодичних оцінок.

Управління економічними ризиками корпоративної структури в аграрному бізнесі не є лінійним процесом, в якому один компонент здійснює вплив на наступний. Це різноспрямований циклічний процес, в якому всі компоненти можуть впливати і впливають один на одного. Базисом для побудови системи управління економічними ризиками вітчизняних корпоративних підприємств можуть служити розробки науковців Дослідницького центру при Колумбійському університеті (Нью-Йорк, США), які виділили п'ять складових ризик-менеджменту (рис. 6).

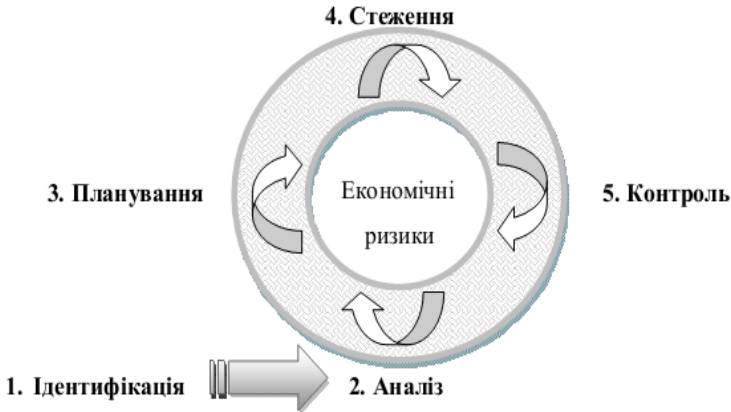

Рис. 6. Реалізація ризик-менеджменту в корпоративному підприємстві

Джерело: адаптовано проект Дослідницького центру Колумбійського університету (США).

Першою складовою є виявлення економічних ризиків

(risk identification) –
(risk factor charts),
 –
(risk analysis) –
(risk probability)
(risk impact).
(expert),
(delphi),
(adjective calibration),
(betting scheme).
(risk exposure).

(risk statement) (. 6).

6

Risk statement -	
Related Risks.	
Risk Condition.	
Risk Consequence.	
Risk Context	
Risk Exposure.	
Risk Identifier. -	
Risk Source.	

[194].

(risk
 action planning),
 (research),
 ; (acceptance),
 ;
 (avoidance)
 (action plan) –
 : (risk identifier) –
 ;
 (risk statement) –
 ; (risk management
 strategy); (risk metrics),
 (action items); (due dates);
 (personnel assignments); (risk contingency
 strategy).
 –
 (risk tracking) –
 –
 (risk control).

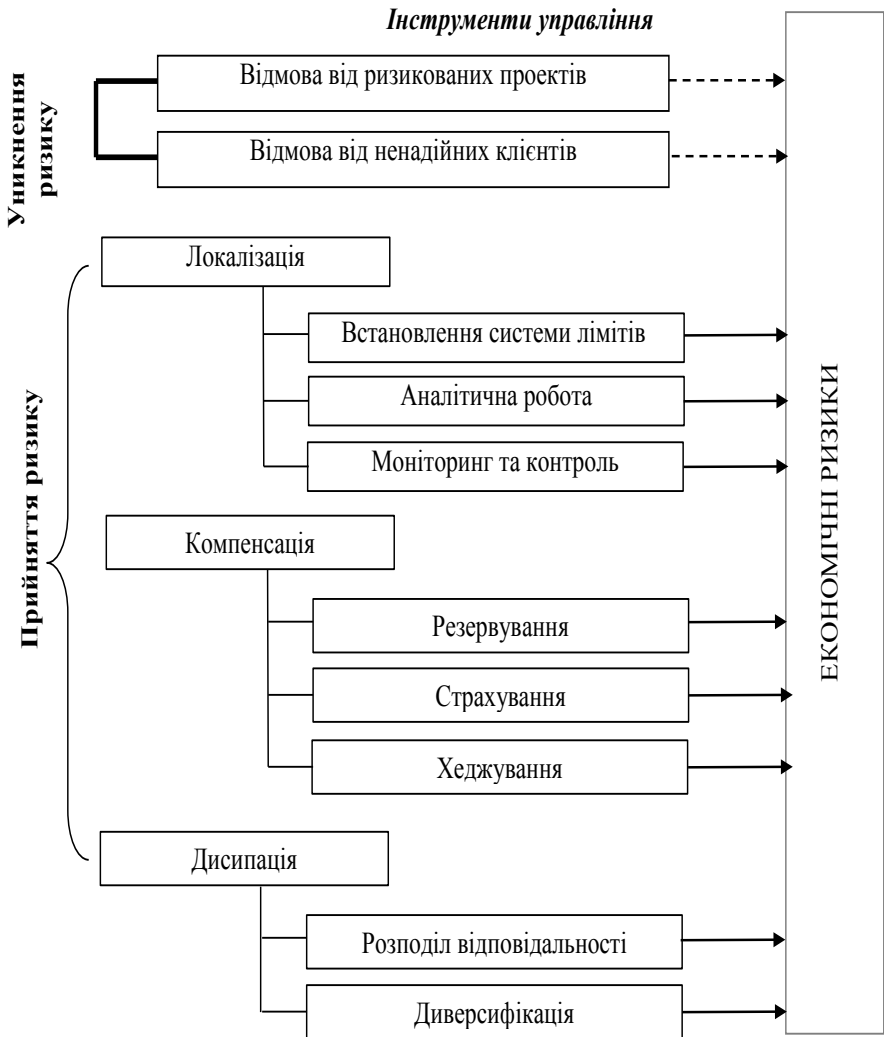

Рис. 7. Підходи до управління економічними ризиками корпорацій в аграрному бізнесі

Джерело: власні дослідження.

1)

[14, . 139]:

2)

[196].

() .

()

()

, [176, . 27];
 , 1986 "Forexnet"
 [176, . 27] (
). Value-at-
 Risk(VaR), 90- . XX .
 VaR
 Corporate Metrics Group
 Corporate Metrics –
 [196].
 Metrics (. Corporate
), ;
 ;
 ;

Metrics
Metrics

Risk Metrics, Corporate Metrics, Risk Corporate

(SEC) (FASB)

SEC

SEC

Standards) [196].

(IRM), (AIRMIC),

(Risk Management

ISO/ EC Guide Risk Management.

Oxley Act, 2002,).

(Sarbanes-

- Committee Sponsoring

Organizations Treadway Commission (COSO)

" "

. , *COSO*

[164, . 214].

Due Diligence,

(RMS) –

[4].

Intersoft Lab –

(Data Warehouse),

[9].

(MS Access, Interbase)

(*S*
(Oracle,

Excel).
MS SQL).

)

(

" *Gvardia*",
 5%
 (. 7).
 " (50
 ;
 " "); " " (13
 ; 3
 ;
 " ();
 ; 12
 ;
 " " (-);
 ; 14
 ;
 " " (25
 ;
 " " - " " - "
 " - "); " - " "
 (2 " " " " "
 " "); " " (. ; 130
 ;
 " " (); " " - "
 " " (; 7
 ;
 " " (;
 (; 2 96); " "
 , 14)

				2010 ..	2010 ..
2010	2009			.	.
71	46	"	"	4189205	7119120
93	88	"	"	3208306	3407174
170	*	"	"	1441182	1030736
258	174	"	"	828395	390951
333		"	"	625880	438484
372	290	"	"	548387	209162
402	374	"	"	496361	419839
416	307	"	"	479566	294908
417	310	"	"	478267	143062
448		"	"	419008	150635
450	304	"	"	418064	186759
458	340	"	"	411555	133280
460	377	"	"	411161	330365
472	283	"	"	395867	216010
473	441	"	"	395829	173825
495	320	"	"	352024	178298

:*

:

[http:// www.gvardia500.ua](http://www.gvardia500.ua).

(. . . ,) .
,
,
,
- , ,
,
,
, .